

ACC. N:R M. 14855: 1-30.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: O. W. Möller, Löberöd
Härad: Prosta & Färs Berättare: " " " "
Socken: Skarlösa Västerstade Berättarens yrke: f. d. lantbr.
Uppteckningsår: 1959 Född år 1872 i Skarlösa

1 al och andra finrum. s. 1-30
(skiss i rid. 30.)

LMF 112

2/12-59

Salen på Rindgårderna kom till efter be-
nämningen "Sommarskutan". Och som det
inte fanns några Hushållsskolor liksom nu
tog landsbygdens kvinnliga ungdom plats
på Herrgårdarna att utän någon lön lära
hushåll. Ja, hushållsgörarna var ju då
på denna tid i medio på 1800 talet mera kom-
pliserade än nu. Det fanns inte så många hjärn-
medel för att laga god mat. Dessa huskällor
elever fingo lära sig här hur man skulle
själva tillaga dessa medel. Te x afflikan var
"Märnske, Ärling" som ej i bruk för år 1883
och användes som bekant till Märnske kost-
soppor m.m. Vi nu dessa H. elever kom hem
ingen eller blev gifta dogde inte benämning-
en "Sommarskutan" längre. Nej! ut med en
till denna varande vägg. Ett större rum
så blev detta en Sal. Ja gick det undan och

Rindgårderna.

på blev det Salong Förmak Vardrum Biblio-
tek Långkamrer, i enlighet som på Herr
gårderna. En Mästare tog H. lever men
där fick eleven betala. Förrummet var
för det mesta Salongen som gränsa till
Salen. Ja vid nybygge av Boningshus var
det ju lättare att anordna de olika rum-
en som nu kunde utföras efter råd och
förmåga. Här på landet alminstone i Färs
o Frorta byggen fingo hantverksmännen rätta
sig efter råd. Jag gör därför en Planritning
av mitt eget nybyggda Boningshus på min
gäst Stabshult. I mitt eget bordsrum hem
Boheröd har jag förut gjort en enkel planrit-
ning på dess utseende. Det var endast enkla
ändringar så L. o. Lommastuen o ett angian-
sardes rum blev Sal. Dagligstuen blev var-
dagsrum o s. v. För i tiden var det ju don't

Sedan att Formor och Farfar eller Morfar
och Morfar om de hade skulle vara så
kallad "Undantag". De skulle då ha varit
på gärdar. De tyckte inte om att barnen
ändrade, så länge dom levde. Folkstua
var ju benämning på det rum där gäste
folket åt. Det var på de större bondgår-
årdarna. På de mindre åt dom gemensamt
med husbonden o hans familj.
Till salen köptes nya trävita möbler med raka
linier för att sedan behandlas med Betning
mörkare eller ljusare. Till väggarna
tog man det man hade liksom "Kajsa Borg".
För övrigt kunde man på större gårdar
köpa och kombinera ihop trev-
liga möblemang. Rockor på möbler tillsammans
med Karl Johans hade man ofta o.s.v.
En annorlunda en Frontispis på en gammalt

lägt Boningshus utan källarvåning tog
sig inte ut. Det passade bra för högre och
med Hallare-försett, hus. En liten be-
satta till söder med Humle planterat
vid sidorna på ena sidan. Humle skulle
man ju ha till byggnad av ölet. Utan
en fick ju sin reparation där det behövdes.
Trädgården lades över om med raka gån-
gar. Gräsplan utlades. Frukter träd planterades
des Råbushar, och Blomster rabatter om-
lades m.m. Taket på boningshuset belades
med Tjärpapp för att beten beläggas med
ortingen Eternit eller Tegel. Utvånen be-
lades med Papp. Detta var i slutet av 1800
till o början av 1900-tal. "Bastu" är nog dansk
benämning på Bäste eller Finaste rummet
Bakhus eller Toilettstuga. i förening var ju
där det var Bakhus & Toilettstuga på större

Gårdar på mindre och gamla bonings-
hus var Bakungnen i Boningshuset.
Härte kammarinnehåll bondgårdens
förråd av hemvårda Dynor stoppade
med Gåsfiäddor samt Helgdags kläder av
vår hemvårda ull. Detta rum liksom Kom-
marstuan var för de mästa utan uppvär-
mning och enkla hemmajorda bön-
kar Skap bord & stolar. Varför det var
så var att allmogefolket var enkla och
arbetsamma. Låter hade hemma kläder
& kläder hade ingen vidare förbindelse
med "Höbesten". De voro inte "Höbesta-
folk" med fabriks kläder, som var kanske
mer Prydliga men ej starka på den tiden.
Houskinnet undantagsvis. Sedan
då ungdomen kom hem efter sin tjänst i
stad eller Herrgård blev det andra seder,

"Sommarbituan" som nu var inredd
till Sal blev nu förredd med värme
bestående i en Kackelugn vit med
ornamenter förgyllda eller andra ly-
sande färger. Eller med Täljstenslång
och i taket hängdes en lampor Fotogen
eller Rovolja. Det var särskilda s.k.
Kackelugnsmakare som ordna om detta.
Idessa ungdomar var det en öppen leasa
som spred ett behagligt sken & värme.
Jag kan ej minnas någon Sal utan att
det fanns en stor ugn. På Västerstadgår-
den är det på övre våningen tre stora
rum i fil alla försedda med Kackel-
ugnar, redan i medio av 1800. Detta
är ju Viola Widegrens farfars hus.
På hänger den i taket en Kristall Krona i
taket i varje rum. Före godsägarens

Hidegren var far till violas Farfar.
Fotogenlampor fanns ej då men Revolvér-
lampor var det vanligt vis eller Täljlys som
var hemstötta i olika tycklek. I mitt hem
Bokeroth hade vi Fotogenlampor 1876 då vi
läste på våra lexor. Först var det Trass
eller Revolvér till belysning eller Täljlys
I min Moders barndom fick dom arbeta om
kväarna vid ett en säll och lyfte med
tunna Turogesskivor doppade i Tälj-
ja, upplysningen stiger som väl är.
Nu äro dessa Kristallkronor inmonterade
med Elektriskt ljus år 1921. I sängkamma-
ren var det i allmänhet en Sumpel som
spredde ett svagt sken. Detta blev infört
då den yngre generationen övertog sina
respektive föräldras hem. Då kom det ju
till oss ny Regering som lät andra sidos.

väggarna i allmogekamrarna var ju
vanligtvis strukna med Rött. Denna
vita färg var ju en hjälp till den för
öfrigt svaga belysningen. Men man
såg även de som hade blandat Rött med
en svag färg i blått o. gult. Men detta
försvarar ju när nya kom till. De skulle
det vara Tapeter liksom på Herregården
eller till Prästens. De första Tapeterna
tillverkades vid Halmö Tapetfabrik.
Här nere i Skåne, och såldes av Hålsaren,
som även klistrade dem på väggarna.
Men många satte dem själva på om dom
var lite händiga. Ja, salen var det första
rummet som blev tapetserat och till jul
eller om det skulle bli Bröllop eller
någon annan tillställning då kunde
det bli. Dons i salen som invigning

Husförhör förekom ofta för i tiden och då
var ju salen mätt lämplig som samlings-
plats. Då kom det en del manliga o kvin-
liga sakenbor jämte gästens eget folk.
Tapeterna voro då på denna tid med stor-
ra blomliga motiv i olika färger.
Hemma i mitt barndomshem Bokenst
var slottet tapetserat med bilder av
skog rådjur o jägare. Min fader var ju
en ivrig skytte o jägare så han ville ha
det så där. Tapeter från denna tid har
jag inte nu vet inte om Tapetfabriker-
na har kvar av den första. I mitt bar-
domshem kommer jag ihåg när dom målade
och satte blomliga tapet på och i ett rum
med röd bottenfärg o förgyllda blommor.
Men som det sedermera blev konstaterat
att ^{det} var arsenik i dem blev de borttagna
vi kallade detta rum Röda rummet.

Detta var år 1878. På Herregårderna var
det långt tidigare brukligt att måla
på Tapeter eller linnstryke i olika färger
och då även i taket blev det målade bel-
der av olika motiv. I de religiösa rum-
men var det i hörnen Engla bilder,
och i mitten av taket en rund cirkel
där den stora lampan eller i vissa fin-
na rum en Kristallkrona hängde.
I Åstraby var det en målare som hette
Rosenkvist, han tapetserade, & utförde
de här takmålen. Han var gift med den
så bekanta Ulla, som var så berömd
att Laga Benctott m.m. Hon rörde min
fader från en säker död 1877. Men såg
inte s.k. Panel på målade väggar, det
blev vanligt sedan på tapetväggar, särskilt
i Matsrummet. Det var ju en hylla runt

i kring och med gamla antika saker där
på. Klenoder som gäta i arar i väggen.
vid juulet med bärnmande ljus
runt om. På Hjularöds gård var det
Eckpanel i Matrummet som blev ned-
taget och sålt på auktionen jämte möb-
ler mm vid Kammarherse Rinders
frånfälle till ett pris av omkring 1000
kr. Denna Panel var 1,5 met. hög. Ja, i många
är gamla Herregårdar med Statt var det ju
vanligt med Panel. Golven voro av torr lunds
Fur. Kvistria och vita skuggade redemera
med belagda Eckparkett som skulle Rones
Täcken var vita med bruna listor runt om
samt i midten en brok för lampor
och en cirkelrund gipsornament.
På bondgårdarna i min hembygd var fönstren
mörta och smårutiga, en nu och med inner-
fönster

Dörrarna var enkla o släta, sedermera
s. M. Spegel dörrar med Debestongslås eller
linckelås. Möbleringen i de böningsstuer
som blevo ommöblerade, blevo för det mäs-
ta köpta vita utan färg. Men en del köp-
te på auktion på Herrgård, samt på
rade^e där de inte köpte hela garnityr så
kombinerade dem ihop på "Paul Johans"
"Barrock" o dy. Det fick gå så efter råd o
trogenhet. Allmogens för i tiden på landet
kände inte till alla möbelslag o deras till-
7 mitt eget barndoms hem köpte man för
träröta möbler till salen på stolarna var
det Flåted rollring i sits o ryggstol. Trä-
slag var blun. Det var en Gungstol av
samma slag. Stoppade soffor o stolar fanns
ej här på landet att köpa. Men de stoppa-
des hemma med tillhjälp o upskesvande

Utdräslar blev av Möbler o. Stolarne
vanligtvis här på landet hemvärl
typer med icke så rikligt färges-
som nu. Allmogan färgade i naturliga
färger av Blommar och Blader som dom
hade runt omkring sig i naturen. Persa-
ren var då icke uppfunnen så dom
gick stoppa med Fjäder av Gäss Fucker
o. Hörs. De fattigaste som icke hade
Fjäder stoppade med "Dunmark" som
de plockade vid vatten dammar eller
sjöar. Möblerna köptes i Florby eller
Gjöö. Inga kister eller skåp. De
hade dom beten i salen. Mor o. Far ha-
je Snickare hemma Johan Snickare.
Han kunde både polera o. betsa.
Räkningur från denna tid har
jag ej men en enkel stol. Kostade 1.50

Lapp med lott av bräder 6-8 kr samt
en Slagbord med 2 skivor 4.50 Gungstol
5 kr o. n. n. alla trävita. Ja, min egen
kustis hade en målad Byrå när hon
så sade att den var av Elmträd lät
jag en målare Lundberg här i Hökerås
att med loda o. byrå tegel bote målning
och de framträdde äderna i träet
som var fina. Den blev så lakorad
en snickare i Borås hade gjort den av
en Elm som växt i deras trädgård
Bomles Baby som redan "jagmenas be-
nes hem" nu är det i Halmö vatten-
vecks ago. Gluckliga målare kunde ju
måla o. imitera Elm Björks Mahony
vete så naturtroget. Men detta var i
en senare tid. Dom trävita möbler-
kunde dom själ stropa över med Spedvat
ten

7 första hand var de salen som fick helt
nya möbler. De andra rummen fick ha
tillagss med "Kombi" möbler så länge tills
det blev rikt. Här på landet hade dom än-
nu inte så stora anspråk. I de gamla
bostäderna voro inte Garderober, stärför
fingo dom ha kistor & kläds kåp som
de kunde ställa för i kistenummet.
Vår de så byggde nya Boningshus blev
det plats för garderober inbyggda i
kåp eller under en trappa, och se-
dan förvarar kläds kåpet som var stift
enkelt & klumpigt. Vi min hustru &
jag bekall 3 st. Kistor av Eke som vi
från midia år 1800 talade ha mörka
lack och vackert målade av betörm i
Västerstad. De är målade i samma mål
som ^{här} sade sig ha målat på Hultsören i
Lund.

Jag menar i samma ursprungliga motiva
som dom hade förut. Petronär död.
Hans som fortsätter i rummet. Gung
stolen som var en god tillflykt när
man hade bekymmer stod vanligtvis
i vardagsrummet. Stolen var ju på
denne tid inte eldstad väge, lag med
brasa. Gungstolen stod i ett hörn
där det inte var någon mat som
förstördes av gånglarna. För i huset
var rätt om sina Hemvädda Trasmal-
lor. Dessa förste Gungstolen kom ner
från Bodafors i Småland. Jag har själv
en sådan med gånglar och inlåd av
Äström. Denne stol var lätt att flytta
så den blev inflyttad i salen när det
var "Hombjuckning". Den blev flitigt
använd av gästerna om de ej hade själva
Gungstolen

Minnetolan var jag inte so men samma-
stolar med träga ryggstöd med lite skul-
turer, rygge vid rent stoppade, och klädda
med lilaagg har jag sett. De hem som
hade Piano eller Orgel stod dom för det
meste i vardagsrummet. För de som var
mera för dans i salen. Jag minns i mitt
barndoms hem att vi hade Piano men
då hantlar Lindgrens son Axel skulle
lära att spela fiolk. dom låna det. Vi
såg redan aldrig vårt Piano. Jag var då
bara 3-4 år 1875. Jag blev då ond för det
så han fick en spark där bak. Sedan
hade jag länge därefter. Axel tog vårt
Fortepiano för så benämnde man det.
vid Kottums gård under Övedskloster
var närmast grannar hade även Piano
Lindgren var hantlar i Öveds församling.

Ja, jag ^{kan} här endast tala om mitt
egna hem som jag bäst känner till
och där var det i vår tid ingen flackel-
ungar med lerade stolar och rund ka-
min i inre hörnet. Ett stort bord
i mitten och där över en lampa. För
12 stolar ^{och} som det var 3 fönster var det
3 fönster bord. En stor spegel som
stod på en konsol i ena hörnet samt
en Karl Johans soffa vid ena lång-
väggen. För övrigt var det blommor
som stod på galvet. Ett högt veri-
umbträd samt en del mindre blom-
mar. Karl Johan soffan, har min dotter nu
på Västervägs gård i matrummet
där det för övrigt är så egen dom-
liga möbler som i stil liknar Karl
Johan till en soffa med inbyggd stol.

vid varje ända. Dessa möbler är liksom
intecknade från de la Garvie till Wide
gren och nu till Joh. Westerstad som
är min dotters man. En skulpterad
stol med ryggstöd ser ut som den var
fästad men är genomskuren. Det är
föroordnat på att möblerna är intek-
nade i gårdens eller f. d. slottet som det
var för i tiden med 3 våningar och Torn
spiron. Nu är det bara två våningar
med ett 14 tal rum. Några av rummen
innehåller Rödskorsförsäkringsmannens
Gästgärdsförråd. I vårt rum Lenn-
hults ja nu f. d. var det endast 9 rum
men det ^{var} nog för oss själva Hovmon-
ter och 5 tjänare - 2 jungfrur & 3 drän-
ger. Ja det var den tiden då det var
godt om folk till lantbruket

Detta gamla Delagolouet från 1839 fick sin
plats i vardagsrummet så i salen var det van-
ligtvis inte något. Tidvis var 7 fina famil-
jer herrgårdar o dyt var det en stor Guld-
spiegel så att damerna kunde se om dom
hade en stilig hållning när dom danse-
de. Naturligtvis dog det inte att ha korta
gardiner i salen. Det blev nu till
golvet hängande Trädgardiner som var
mönstrade med invälda roser o blader.
m m Sedan var det även gardiner med färg-
randiga rutiga i olika färger o nyanser.
Ja nog skulle den yngre generationen ha
det som de hade sett i Herregårderna.
En spegel hängde på väggen i det rum eller
Tambur som gästerna först kom in i för
att dom kunde där ordra sin frisyrrum.
Vaser Figurer och andra Prydnader kom

de i många hem vara "klenoder" som gäll
i ord från kläkt till kläkt. I de mera
burgna hemmen som ^{hos} många gamla
saker, är dom placerade på den sk. Poneh
hyllan. Där stod Tennstap Tennstallrikas
små o stora basker målade m. blommor
o figurer föreställande "Tro Hopp o Tårlök".
m m. Kristall hör till en senare tid så-
vida det skulle vara ästa. I de hem där
dom hade gamla Antika vävnader t. ex
Gobelänger, bringades dessa nu upp på väg
garne i stället för att ligga i Ristorna.
På dessa var de moten t. ex. Engelen Gabe-
riels budskap till jungfru Maria Faras
dotter rätter Noker i väntet m m. Galu
mattor var för i tiden hem vävde av träs
ror som klippes i smala remmar de kunde
bliva rätt så vackra och Hem trevliga

I herrgårdarnas sal och galler i överg.
Trävitade golv som sedemera på vanliga
ställen målades i en blågrå färg eller brun.
Den blågråa gick bra. Den vita förnydd, mök-
les. Den bruna till Ek, Mahogny & Valnöt.
Golvmattorna här var stora 4 x 6 m² eller så
stora som passade till golvet. Dom köptes
från utlandet. Dom det för i tiden var bruk-
lige med Gärdförhandl. Juvar som kunde
allmogens att sälja sina Silver & Gullsaker
för en ringa penning var det många. god-
la kläder som gick bort. Dom klippade
även Skärflätarna av Fliskarna och kastade
på dom ett enkelt, mörkt klä. Det var
märket Halvor ringar m.m. ja all som en
till & det förtod inte allmogens att detta var
så värdefullt. Men på herrgårdarna var
juvarna att dom förtod mera så det gick
dom i

Här på landsbyggen var det för i tiden
ej någon Placering när dom åt. Men &
husen sätts samman och ungdomen sätte
sig efter som de var bekanta med varandra
och dom så hade tillt gik. de som spelade
kort efter vardens annamoden in i var-
dags eller annat rum att spela kort. Pippi-
nen. Salen fiks användas till roplats för gäs-
ter som hade långt hem såsom vid bröllop
som jag var på i södra By där låg de äldre
i sängar de yngre låg sida vid sida på m
drassar på golvet. Vigrelen var i salen
vid en Bygde. Numera vill ungdomen viga
i kyrkan och i städerna som i Stockholm på
Skansen i kyrkan Linné f. l. 7 många her
blåder salen inte varda ty enligt min
egen uppfattning går folk nu för tiden
inte till varandra mer som hälet som för

De har inte så god tid som förut i bröst
på kemhjälpa. Men när dom bliver bjord
na kommer dom gärna. Förresten är in-
te gästebuden så ofta nu. De förläggas
som förut är omskrivet till Hotell och
Buffetgården. Om det var ett skåp i salen
förrades där de för dukningen av borden
klöras och mindre dukas besvittas och
det övriga som var brukligt. I matrum
med stod en Buffet för glass och smör.
Det inga äpplen fick förvaras i Salskåps-
kådet dukas och andra saker. Salongen på
finare ställen var det nu som vi kallade
Finnrum. Där brukades husets värdinnas be-
in till Götterbordet där kunde gästerna
sjunka ner i behagliga Fötäljer för att
njuta och tala om vad som är aktuellt
eller dagens händelser. Där var frid och

Nu är det nog mest på Stallen som
dort ännu hålles möbelstilen olika för
varit rum. Lövade dock ännu finnas kvar
ty Tiderna har ändrats även här med per-
sonalbrist. Hänga fina och antika möb-
lerman är nu skingrade. Högarna till
dessa möbler håller inte så styvt på att ha
Karl-Johans eller Barrack Rokoko i vars
sitt rum. De sammansättes de olika möb-
elstilarna något så när där som passas
mellan fönster och dörrar. Det såg jag själv
senast Adventsönd. på en bjudning. Men
detta var i Staden. Nu det kunde bli ändring
berodde för det mesta att husets dotter eller
son skulle ha ett rum nu för sig själv för
att vara ostörd med sina läxor. Då blev det
det ändring i hemmet så att det fick till
dessa rum köpa några enkla stolar & skrivebän-
m. m.

Salong vardags Natrum Bibliotek var mindre
än salen. Salen var ju anordnad dels för
dans samt för lekar som man roade sig
mycket med för i tiden. Nu hade ju husets
fröken eller son tagit student eller Real-
examen och blev det fäst uti salen.

Ja man fick ju göra på att när den och
den anordnade en sal så fick den andre
göra likadant. Liksom nu med Bilarna
om dom har råd eller icke. Modert skall
det vara. Men bilen är nyttig om skolen
den väl. Något minne från 1850 talet
som jag själv upplevt. Men från 1878
då låg jag som beväring sjuk i Berufelsen
det var till julen 78 då mina äldre systrar
klätt julgranen öppnade de dörrar till
salen drog fram min säng så jag såg
huset det var levande då lykte på glaskulor
och annat

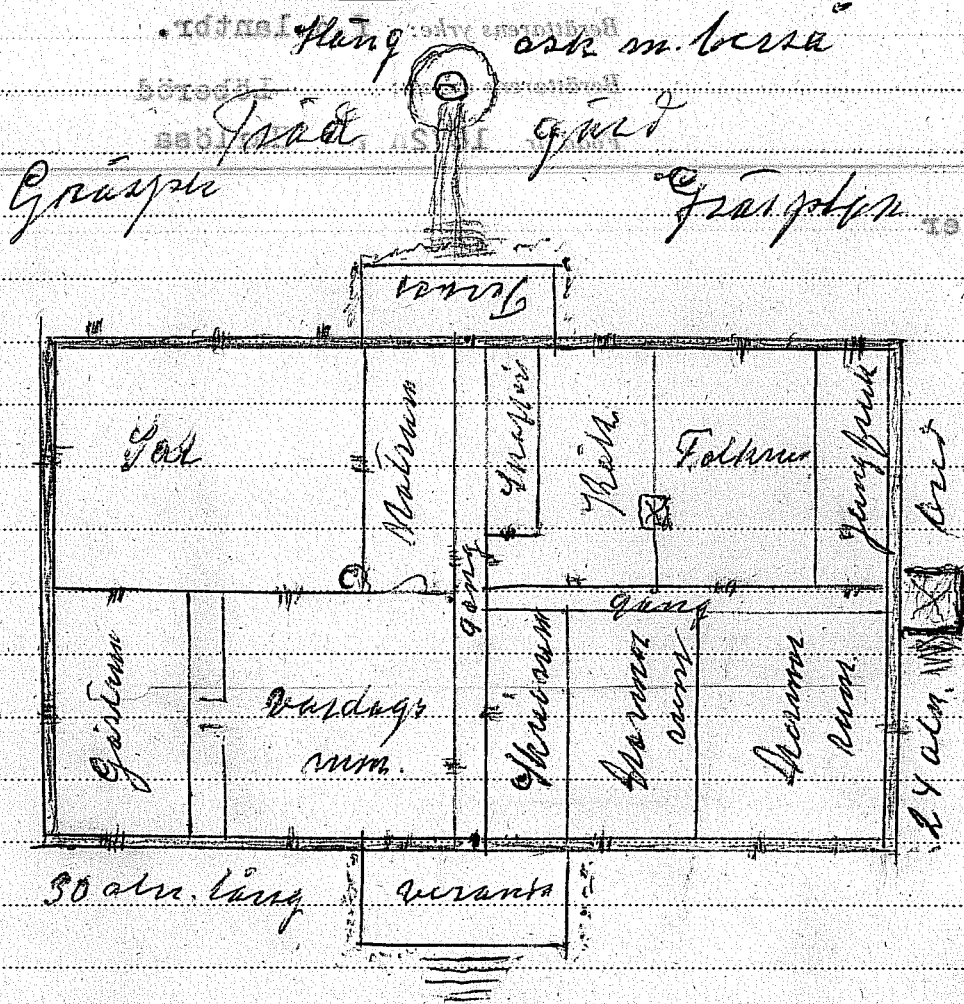
Ja, det var en härlig syn för mig och min
större syster som även låg i krusbäcken
När det första världskriget gjorde att en
en del möbler möblerades som dom
aldrig fört haft rätt till. Det var auktion
på Hjularöds Markt och där såldes ett i
vitt & gult vasand, sängkammars möbel.
Det slog bort för 1300 kr. Det skulle vara
till för sal i Thyrikbrutt. Men det var s.k.
jobbare och de "steg upp som en rot men föll
ner igen som en skinnpäl!" Lätt fångat
fört förging. De familjer som hade
förbindelser med stadsfamiljer ville ju
gärna hämta efter deras sedes & bruk.
När dom numera förlägger sina hälsor till
släkten och byggde gästar inrikes,
inte på de äldres möbelsamling som varit
fört men väl för de de yngre som sätta nytt
60

Umgänget familjerna på landsbygd
är inte så allmänt som för i tidern. Jag
vet många lantbrukare som kom en sön-
dagsförmiddag för att samtala. Det var
både om kommunala eller gällande krea-
tur- och lantbruksfrågor. Samt på den
obligatoriska Alldermannagillena som
försiggick om hästen. Men tidsordan är
nu så. Jag har inte tid att stanna
jag skakt hem och göra det o det.

M. 14855:30

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Få vinden är ett rum med
mat, söta och fruktens

Chinese under table board

Till garden for me inside 100 Lund.

x trol.
Västerstads m
Färs hrd.
Jm. 3

Garden ^x Harshuett

Stallions

Борисово 1941
Лозанна